

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sifre Ḳodesh

‘im targumim u-ve’urim mi-meḥabrim shonim

Mishle

Landau, Moses I. Landau, Moses I.

Prag, 594 [1833 oder 1834]

01

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9155

(א) מַעֲנֵה־רֶךְ יִשְׁיב חֶמְהָ
 וּדְבַר־עֶצֶב יַעֲלֶה־אָף:
 (ב) לְשׁוֹן חֲכָמִים תִּיטִיב דַּעַת
 וּפִי כְסִילִים יִבִּיעַ אֹלֶת:
 (ג) בְּכָל־מְקוֹם עֵינַי יִהְיֶה
 צַפּוֹת רָעִים וְטוֹבִים:
 (ד) מִרְפָּא לְשׁוֹן עֵץ הַיִּים
 וְסִלְף בָּהּ שֶׁבֶר בְּרוּחַ:
 (ה) אֹיִל יִנְאֵץ מוֹסֵר אָבִיו
 וְשֹׁמֵר תּוֹכַחַת יַעֲרִים:
 (ו) בֵּית צַדִּיק חָסוֹן רֵב
 וּבִתְבוּאֹת רָשָׁע נֶעְכְּרַת:
 (ז) שֹׁפְתֵי חֲכָמִים יִזְרוּ דַּעַת
 וְלֵב כְּסִילִים לֹא־כֵן:
 (ח) זִבַּח רָשָׁעִים תּוֹעֵבַת יְהוָה
 וּתְפִלַּת יִשְׂרָאֵל רְצוֹנוֹ:
 (ט) תּוֹעֵבַת יְהוָה דֶּרֶךְ רָשָׁע
 וּמִרְדָּף צְדָקָה יֶאֱהָב:
 (י) מוֹסֵר רָע קְעוֹב אֶרֶץ
 שׁוֹנֵא תּוֹכַחַת יָמוֹת:
 (יא) שְׂאֹל וְאַבְדּוֹן נֶגֶד יְהוָה
 אָף כִּי־לְבוֹת בְּנֵי־אָדָם:
 (יב) לֹא־יֶאֱהָב לֵץ הוֹכַח לוֹ
 אֶל־חֲכָמִים לֹא יִלְדָּ:

טו (ד) וסלף בה שבר
 ברוח. כשיסלף בלשון
 סופה להביא עליו שבר הנא
 ברוח קדים המוכנת להפרע
 מן הרשעים כמ"ש ברוח
 קדים עזה (שמות י"ד) ברוח
 קדים אפילם (ירמיה כ"ח)
 ברוח קדים תשבר אניות
 תרשים (תילי' מ"ח): (ו) בית
 לדיק חוסן רב. צ"המק
 שגנה דוד הלדיק חוסן רב
 ומגדול עוז לישראל: ובתבוא'
 רשע נעכרת. ובהבאת
 עב"ו ש שהביא מנשה בן
 נעכרת: (ז) שפתי חכמים
 יזרו דעת. יבתירו דעת
 כמו זר זהב: לא כן. אינו
 זהב (אמת): (ח) זבח רשעים
 תועבת. בלק ובלעם:
 ותפלת ישרים. זה משה:
 (י) מוסר רע לעוז אורח.
 יסורין קשים מוכנים לעובר
 אורח של הקב"ה: (יא) שאול
 ואבדון נגד ה'. גוון לפניו
 כל אשר בתוכה: אף כי.
 ק"ו הוא:
 לב

באור

טו (א) ודבר עצב,
 דבר המעליב את
 חברו. (ב) לשון חכמים
 חטיב, החכם אם יורה דבר
 חכמה לעם ייטיב לדבר
 דברים ערבים לאזן השומע,
 אולם הכסילים אם גם יחוו
 דעת יבבירו במלים עד כי
 ילאה הנפש משמוע, ודבר
 זה ידוע בנסיון, ויביע הוא
 מענין נחל נובע כדעת
 הראב"ע. (ד) וסלף בה
 שבר ברוח, סלף הוא
 המעות היסך הישר, ואמר
 המליץ כי כל סלף בלשון
 הוא שבר לרוח, והכסדי תרג'
 ודאכל מן פרוהו נשבע, הנה
 היל' לפניו ואיכל מפירו יטבע.
 (ה) ערי', כלומר תמיד יוסיף
 דעת

דעת. (ו) בית צדיק חסן רב, חסן הוא אולר תבואה ומרגום ממגורות חסניא כמו לא יחסן, פירוש בבית לדיקי' אולר רב מלא תבוא' וכתבואת רשע נעכרת, יש תבואה נעכרת כמו זרש חטים וקוליס יקלרו (הראב"ע) וכן תרגמתי - (ז) זלב כסילים לא בן, שצורו וללב כסילים הוא דבר אשר לא בן מענין בן בנות כלפחד דברות (במדב' כ"ז ז') והכוונה כי הדעת אשר יזרו הכמנים לא תמלא קן בעיני כסילים. (ח) זבח רשעים, דבר זה כזר ילד מפי כמה נביאים כי אין חסן לה' בעולה ומנחה ואף כי אם ידי ר' ישע תביאנה, ולכן אמר זבח רשעים הוא תועבה וגם מ' שרים לא יבקש תלב אלי' ודס עתודי' אך תפלה. (י) מוסר רע, לדעתי מוסר הוא הנסמך ואם גם בא בקמ"ץ הנס מכינו מ' קו אחד (לקמן י"ט) ועוד כמוהו, וכוונת הסוק כי לעוזב ארס לריק להיות מוסר רע ואם גם לא ישמע לתוכחה הזאת אז ימות. (יא) שאול ואבדון, יודע כי בימים ההם רבים רעים וחטאים לה' קשנו כי עזב ה' את הארץ ולא יראה בכל אשר נעשה תחת השמש, יען כזו' הוא ונמאס בעיני הנשגב עד מאד, ועל זה אמר המלך הן גם שאול ואבדון אשר המה עוד מתחת לארץ המה נגד ה' והוא משגיח גם על הרפאי' אשר ישכנו שם, אף כי לבות בני אדם.

רוב

- (א) איינע זאנפֿטע אַנטוואַרט שטיללט דען צאָרן, בעלי־דיגענדעס וואָרט רעגט דען גרים אויף.
- (ב) דער־ווייזען פֿאַרטראַג פֿערהעררליכט דיא וויססענשאַפֿט, דער מונד דעם טהאַרען איבערשטרעמט פֿאָן אַל־בערנהייט.
- (ג) גאָטטעס אויגע שויעט איבעראַלל, אויף דיא גוטען אויף דיא בעזען.
- (ד) געלינדע שפּראַכע איזט איין לעבענסמאָס, איינע שטירמישע פֿערלעטצט דאָ געמיטה.
- (ה) דער טהאַר פֿערווירפֿט דיא ערמאַהנונג דעם פֿאַטערס, ווער אויף צורעכטווייונג אַכטעט, ווירד איממער וויי־זער ווערדען.
- (ו) דאָ הויז דעם פֿראָממען איזט איינע גראָסע פֿאַרראַטהע־קאַמכער, דאָ געטריידע דעם גאָטטלאָזען אַכער שווינדעט.
- (ז) דיא ליפּפען דער ווייזען פֿערברייטען קעננטניססען, דיא דעם הערצען דעם טהאַרען ניכט צוואַגען.
- (ח) דיא אָפּפֿער דער גאָטטלאָזען זינד דעם עוויגען איין גרויל, דאָ געבעט דער רעכטשאַפֿענען איזט איהם וואָהל־געפֿעלליג.
- (ט) דער וועג דעם פֿרעפֿלערס איזט גאָטט איין אַכשייא, ווער נאָך טוגענד שטרעבט, דען ליעבט ער.
- (י) ווער פֿאָם רעכטען וועגע אַבווייכט, מוס שטרענג גע־צייטיגט ווערדען, ווער אויך צורעכטווייונג האַססט, מוס צו גרונדע געהען.
- (יא) אונטערוועלט אונד העללע זינד דעם עוויגען געבענווערטיג, אום וויא פֿיעל מעהר דאָ הערץ דער מעגשענקינדער.
- (יב) בעלעהרונג ליעבט דער שפעטטער ניכט, דאַרום בעזוכט ער דיא ווייזען נייע.

אין

(יג) לבן שמח ויטיב פנים .
 אם תשמח לבו של הקדוש
 צדוק הוא בלבתיך בדרכיו
 ייטיב לך פניו לעשות כל
 רצונך ואם תעלבהו יראה
 לך רוח נבאה כד"א (ראשית
 ה') ויתעלב אל לבו ויאמר
 אמתה את האדם וגו'. רוח
 נבאה טלג"ש רוח של זעף:
 (טו) בל ימי עני רעים .
 ואפילו שבתות וי"ט דאמר
 שמואל שנוי וסת תחלת חולי
 מעים : וטוב לב . מי שלבו
 בעשרו : משתה תמיד . כל
 שנותיו דומות לו ימי משתה
 ללמדך שיהא אדם שמח
 בחלקו . ור"ד מה שדרשו
 בחלק : (טז) טוב מעט
 ביראת השם מאושר רב
 ומהומה צו . קול צ"א
 לועקי' שנעשה האושר מגול
 וקמס כמו (עמוס ג') וראו
 מהומות רבות בתוכה
 ועשוקים בקרבה : (יז) טוב
 ארוחת ירק . לתת לעני
 ואהבה שם להראות לו
 פנים יפות : משור אבוס .
 להאכילו בשר שמן ויראו
 פנים זועפות . משור אבוס
 שאובקין לו המאכל בפיו
 ע"ב כדי לפטמו וכן ברצורי'
 אבוסים (מלכים א' ד') .
 ויש למושלו כנגד קומץ מעט
 של עני שחביב משור חטאת
 של רשע : (יח) איש חמה
 יגרה מדון . אדם שאין
 מעבר לרוחו להאריך חמתו
 יגרה מדון : וארך אפים .
 שאינו ממהר להנקם ולריב :
 ישקיע ריב . שהוא כלה ושקע
 מזליו : (יט) דרך עכל
 במשכות חדק . דומה בעיניו
 כאלו הדרכים גדורים לפניו
 בגדר חדקים . משוכת גדר

(יג) לֵב שִׂמְחָה יִיטֵב פָּנִים
 וּבְעֵצְבֵת לֵב רוּחַ נִכְאָה:
 (יד) לֵב נָבוֹן יִבְקֹשׁ דַּעַת
 וּפְנֵי כְסִידִים יִרְעֶה אוֹלֶת:
 (טו) כָּל יָמֵי עֲנֵי רָעִים
 וּטוֹב לֵב מִשְׂתֵּה תְּמִיד:
 (טז) טוֹב מְעַט בְּיִרְאַת יְהוָה
 מֵאוֹצֵר רַב וּמְהוּמָה בּוֹ:
 (יז) טוֹב אֶרְחַת יֵרֶק וְאַהֲבַת שָׁמַח
 מִשׁוֹר אָבוּס וּשְׁנֵאָה בּוֹ:
 (יח) אִישׁ חֲמָה יִגְרֶה מְדוֹן
 וְאַרְךְ אֲפִים יִשְׁקִיט רִיב:
 (יט) דֶּרֶךְ עֵצֶל בְּמִשְׁכַּת הַדֶּק
 וְאַרְחַת יִשְׂרָיִם סִלְלָה:
 (כ) בֶּן חֲכָם יִשְׂמַח אָב
 וְכַסִּיל אָדָם בּוֹזֵה אִמּוֹ:
 (כא) אוֹלֶת שְׂמֵחָה לְחֶסֶר לֵב
 וְאִישׁ תְּבוּנָה יִיֶשֶׁר לֶכֶת:
 (כב) הַפֶּר מִחֲשׁוֹת בְּאֵין סוֹד
 וּבְרַב יוֹעֲצִים תִּקְוֶם:
 (כג) שְׂמֵחָה לְאִישׁ בְּמַעֲנֵה פִּי
 וְדַבָּר בְּעֵתוֹ מֵה־טוֹב:

ארח

ופי קרי

כמו הסר משוכתו (ישעי' ה'). חדק קוליס : ואורח ישרים סלולה . כנושה ומפונה . ומ"א הי' דרכו נקון
 זה הנסבך בניית למר אם תעלהו מנאן הוא מתערה בכאן : (כ) בן חכם ישמה אב ובסיל אדם
 בוזת אמו . גורם לאמו שמבזים אותה : (כא) אולת . שמחה היא לחסר לב : (כב) הפר
 מחשבות באין סוד . בלא ענה לא תקום מחשבה : (כג) שמחה לאיש במענה פיו . כמשמעו ע"י
 מענה רך ודבור נחם הנכיו' אהבים אותו . ורבותינו דרשוהו על בעלי גירסא מולאים בפיהם מענה
 לו תתקיים בה וישמחו : ודבר בעתו מה טוב . שאליס בהלכות הפסק ובהלכות הטג בזמנו :

ארח

משלי טו

באור לח

(יג) איין פֿראָהעם הערץ גיבט מונטערעס אויסזעהען,
איין בעטריבטעס הערץ מאַכט ניעדערגעשלאָגען.

(יד) דעם פֿערשטענדיגען הערץ שטרעכט נאָך קעגנטניססע,
דער טהאַרען מונד ווידעט זיך אַן אַלבערנהייט.

(טו) דעם אַרמען טאַגע זינד מייסטענס טרויריג.
דאָך איין פֿראָהעם הערץ האַט אימער פֿראָהעם מאַהל.

(טז) בעססער וועניג בעזיטצען אין גאָטטעס פֿורכט,
אַלס גראַסע שעטצע בייאַ אונרוהיגעס געוויססען.

(יז) בעססער איינע קרויטשפייזע אין איינטראַכט גענאָכסען,
אַלס איינען געמעסטעטען אָכסען אין אונאייניגקייט.

(יח) דער אויפֿפֿאַהרענדע פֿעראַנלאַסט האַדער,
דער לאַנגמיטהיגע ווייכעט דעם שטרייטע אויס.

(יט) דעם פֿוילען שיינט זיין וועג מיט דאָרנען בעוואַכסען,
דער טהעטיגע אַכער פֿינדעט זיינע באַהן געעכנעט.

(כ) איין ווייזער זאָהן ערפֿרייעט דען פֿאַטער,
איין טהעריכטער מענש מאַכט זיינע מוטטער פֿעראַכטליך.

(כא) דעם פֿערשטאַנדלאָזען מאַכט טהאַרהייט פֿריידע,
דעם פֿערניגפֿטיגען, דאָז רעכטליך וואַנדעלן.

(כב) ענטווירפֿע שייטערן, ווען זיאַ ניכט געהיים געהאַלטען,
דורך ערפֿראַכטער ראַטהגעבער ווערדען זיאַ אויסגעפֿיהרט.

(כג) איינע געלונגענע אַנטוואַרט פֿערשאַפֿט פֿערגניגען,
איין וואַרט צור רעכטען צייט, וויא טרעפֿליך אַזויט

עס ניכט?

אויפֿ

(יג) רוח נכאה, כענין
ולא קמה עוד רוח באיש,
ושעורו ובעלבת לב יהיה

רוח נכאה, והנה האיש
אשר סר רוחו פניו נופלים,
ולכן יתנגד היטיב רוח נכאה

אל ייטיב פנים. (יד) ופי
כסילים, לפי הכתיב שהוא
פניתהיה הכוונה כי הנסיל

ישים פניו אך להיות רועה
אולת. (טו) וטוב לב
משחה חמוד, מלת טוב

עומדת במקום שנים, וכוונת
הפסוק אס גם כל ימי עני
רעים (כ"ל רבם כמו וכל

הארץ באו בראשית מ"א נ"ז)
הנה אס ייטיב לבו יהיה
לו חמיד משה טוב.

(טז) ומהומה בו, תרגמתי
על פי דעת השלם רא"א
שענינו אס יהמה לבו ורוחו

תתפעם בקרבו על חטאיו
כי רבו, וכוה יתנגד היטב
ליראת ה'. (יח) איש

חמה, האיש אשר הוא בעל
חמה, עד מהרה יגרה מדון.
ישקיט ריב, תחסר מ"ס

השמו' ושעורו ישקיט מריב,
והוא עומד כמו השמר
והשקט (ישעיה ז' ד').

(יט) דרך עצל, לעלל ידמה
דרכו כאלו הוא אך כסירים,
ואול' הישרי' (המה הזריזי')

ימלאו את דרכם סלולה.
(כא) אולת שמחה, לחסר
לב שמחה אולת מעשה

חמתועים, ואיש תבונה ישמח אס יישר ללכת, ושמה
עומדת במקום שנים. (כב) וברב יועצים
הקום, הערה למושלים לבלתי ימתיקו סוד אך עם יועלים נאמנים, ורוב הוא מענין רב' המלך

(ימיה ל"ט י"ג) וכן רב ביתו (חסתר א' ח'), הכוונה על האנשים היושבים בשנת תחכמוני,
ואמר כי באין סוד תופר העלה היעולה, אולם תקום צרב יועלי' נבוני לחש.

למשכיל

(כד) אורח חיים למעלה
למשכיל. כמו שרפי' עומדי'
ממעל לו (שס) כלומר לפני
החכם קשטה ומוכנת אורח
חיי'. (כז) עובר ביתו שהוא
בולע גלע: ואנא מתנות
ישיה. מאחר שהוא שונא
מתנו' כ"ש שאנא את האל:
(כח) לב לדיק יהנה לענות.
יחשוב ויבין מה יענה קודם
שישיב דבר: (ל) מאור
עינים בתורה ישמח לב.
שואלין ממנו דבר ויודע
מה להשיב. ולפי ששטו
כמשעו דבר שהוא תאוה
למראות עינים משמח הלב
ומלחמח תוגת הלב כגון גן
ירק ונהרות המושכים:
(לג) ולפני כבוד ענוה.
הענוה גורמת שהכבוד בא:

טז (א) לאדם מערפי
לב. הוא סודר עלתו
ודבריו בלבו: ומה' מענה
לשון. כשכח להטיב הקדוש
ב"ה משכילו בדבריו או אם
זכה מומן לו מענה טוב:
(ב) ותוכן רוחות ה'. ומונה
הלכות מי הטוב ומי הרע:
גול

ב א ו ר

(כד) למשכיל, הוא מענין
ויהי דוד לכל דרכיו משכיל
(שמאל ס' י"ח י"ד) כלומר
מאוסר. למען, הוראתו
לפעמים כמו למען זאת,
דעשה חוב, דעסוועגען, וכן
למען יזמך כבוד (תהלים
ל' י"ג) ועיין ספר המלים
להתכנס גשעניוה שרש מעג,
והכוונה בי מני אז שמו
האנשים אולר החיים והטוב
בשמי' ממעל, ומקור המות
והרע בשאל מתחת, ונדע,
כי רוח אמונת העם תמיד
בפי רמלין, ולזה אמר הזכ'
בי

(כד) אֲרַח הַיּוֹם לְמַעַל לְמִשְׁכִּיל
לְמַעַן סוֹר מִשְׂאוֹל מָטָה:
(כה) בֵּית גֵּאִים יִסַּח וַיְהוֶה
וַיֵּצֵב גְּבוּל אֶלְמָנָה:
(כו) הוֹעֵבֶת יְהוָה מִהַשְׁבוֹת רַע
וְטֹהָרִים אֲמַר־נָעַם:
(כז) עֵכָר בֵּיתוֹ בּוֹצֵעַ בָּצַע
וְשׂוֹנֵא מִתְּנַת יְהוָה:
(כח) לֵב צַדִּיק יִהְיֶה לְעֲנוֹת
וּפִי רָשָׁעִים יִבְיַע רָעוֹת:
(כט) רְחוֹק יְהוָה מִרָשָׁעִים
וְתִפְלַת צַדִּיקִים יִשְׁמַע:
(ל) מְאֹר־עֵינַיִם יִשְׂמַח לֵב
שְׂמוּעָה טוֹבָה תִּדְשֶׁן עֵצִים:
(לא) אֶזֶן שְׂמַעַת תּוֹכַחַת הַיּוֹם
בִּקְרֵב חֲכָמִים תִּלְוִין:
(לב) פֹּרַע מוֹסֵר מוֹאֵס נַפְשׁוֹ
וְשׂוֹמֵעַ תּוֹכַחַת קוֹנֵה לֵב:
(לג) יִרְאֵת יְהוָה מוֹסֵר חֲכָמָה
וּלְפָנָי כְּבוֹד עֲנוּה:

טז

(א) לְאָדָם מְעַרְכֵי-לֵב
וּמִיְהוָה מַעֲנָה לְשׁוֹן:
(ב) כָּל-דַּרְכֵי-אִישׁ זָךְ בְּעֵינָיו
וְתִכֵּן רוּחוֹת יְהוָה: